

Tři architektonické úlohy
[dům, most, město]
Three architectural projects
[house, bridge, city]

doc. Ing. arch. Roman Koucký
Fakulta architektury
České vysoké učení technické
Faculty of Architecture
Czech Technical University

Summary

There is only one Architecture. This idea becomes more urgent today, when a major shift of paradigm in urban planning has been taking place for at least two decades, the digital revolution has radically changed the architecture, and we are in general searching for new paths.

There is only one Architecture. It has to be emphasized that architecture from its own nature is a research profession. Every real author is looking for his own original solution. Every new design is a search of a new path, therefore it is a research. Repetition of identical projects always leads to stereotypes, to reduction of expression, and to the decrease in final product quality.

One can often hear arguments that the specific assignments (such as city planning, reconstruction of monuments or civil engineering structures) require specific knowledge and experience, but those objections are valid only partly. Architecture is not an „one man show“ anymore and architects need to hire many specialists for every part of the project. Architect – the leader of the team – has to coordinate and harmonize all those professionals to create the final work of art. The architect should know „everything“, but his own specialization will always be questionable showing his weakness where his specialization reaches limits.

Not only the breadth of work of my firm but also the breadth of student assignments at the Faculty of Architecture at Czech Technical University are based on this idea that there is only one architecture. Most of the student projects have been related to my own experience from the real architectural life. I hope I could transfer my knowledge and at least a little prepare the students for the transition to the (hostile) world outside of the academic environment.

Three different architectural tasks from my practise are presented in this paper. To make the explanation more understandable, three different solutions from different times and different context have been chosen for each task.

Nine distinctive projects has been selected out of more than two hundred my office has created in last twenty five years. They are all tied together by the concept of searching for a universal beauty. They were all designed with a thorough knowledge of the place, with the respect for the history, and with the view to the future. They all played an important role in forming my opinions. I hope that this central idea linking various projects together is going to be clear.

Shrnutí

Architektura je jen jedna. Dnes, kdy je zřejmé, že již minimálně dvě desetiletí probíhá výrazná změna paradigmatu plánování měst, kdy je zřejmé, že architektura se radikálně proměnila díky digitální revoluci, kdy obecně hledáme nové cesty, je zjevné, že tato myšlenka se stává o to naléhavější. Architektura je jen jedna. A je nutné zdůraznit, že je to profese z podstaty výzkumná. Každý skutečný autor hledá nové řešení. Každý nový projekt je hledáním cesty, tedy výzkumem. Proto opakování shodných zakázek, ještě k tomu výrazně jednostranně zaměřených, vždy povede nejspíše ke stereotypům a ke snižování výrazu a kvality celkového řešení. Námítky, že specifické práce (nejčastěji například plánování měst, úpravy památkových objektů, inženýrské stavby) vyžadují specifické znalosti a dlouhodobé zkušenosti platí vždy pouze zčásti. Také proto, že architektura už dávno není „one man show“ a že stejně je nutné na každý projekt mít mnoho specialistů. Architekt, ten který vede tým, musí všechny tyto speciální profese koordinovat a musí je umět sladit a vytvořit tak výsledné umělecké dílo. Architekt by měl umět „všechno“, jeho specializace je vždy diskutabilní, protože ukazuje jeho zásadní nedostatky právě tam, kde končí jeho specializace. Proto je na této základní tezi (architektura je jen jedna) založena nejen šíře záběru mé kanceláře, ale také šíře zadání ateliérových prací na Fakultě architektury ČVUT. Většina ateliérových prací se nějak vztahovala k mým zkušenostem z reálného architektonického života. Mohl jsem tak, doufám, snáze předat reálné zkušenosti a připravit studenty alespoň částečně na přechod do (nepřátelského) prostředí mimo akademickou půdu. Proto chci představit tři architektonické úlohy ze své praxe. Pro snadnější výklad jsem pro každé téma zvolil tři různá řešení z různých dob a různých souvislostí. Devět typických a svébytných témat jsem vybral z více než dvou stovek projektů mé kanceláře za posledních čtvrt století. Všechny spojuje základní myšlenka hledání univerzální krásy. Všechny byly navrženy s důkladnou znalostí místa, s respektem k historii a s výhledem do budoucna. Všechny hrály důležitou roli v utváření mých názorů. Doufám, že spojující myšlenka těchto různorodých projektů bude čitelná.

Klíčová slova

Urbanismus, Architektura, Detail

Myšlenka, Koncepce, Kompozice

Konstrukce, Statika, Kombinace

Teorie a praxe

Keywords

Architecture, Urbanism, Detail

Idea, Conception, Composition

Construction, Statics, Combination

Theory and practice

text © Roman Koucký, uvedení autoři a koucky-arch.cz

foto © Ester Havlová, pokud není uvedeno jinak

Plány, fotografie a texty jsou použity z archivu koucky-arch.cz s.r.o.

Texty neprošly jazykovou úpravou.

Obsah

2	Summary
3	Shrnutí
4	Klíčová slova, Keywords
7	Tři architektonické úlohy [dům, most, město]
8	Domy
9	Mosty
10	Města
12	[003] Sběrna surovin s čistírnou odpadních vod, Horní Maršov
14	[037] Fárův dům, Slavonice
18	[144] Integrovaná střední škola technická a ekonomická, Sokolov
22	[018] Mariánský most, Ústí nad Labem
26	[035] Dlouhý most, České Budějovice
30	[141] Trojský most, Praha
34	[008] Regulační plán centra Ústí nad Labem
39	[053] Liberec, územní plán, soutěž
43	[157] Územní plán města Pec pod Sněžkou
48	Závěrem
49	Urbanismus jako autorské dílo
51	Strukturovaný životopis
53	Seznam knih

Tři architektonické úlohy

Architektura je jen jedna. Touto myšlenkou se zabývám již od studií, od chvíle, kdy jsme se dozvěděli, že není „jen“ architektura, ale že také existuje „13. patro“, kde jsou „urbanisti“ a že se student musí rozhodnout, zda bude to, či ono. Již ve svém prvním rozhovoru v roce 1988 jsem na otázku: Jakým oborem byste se chtěl v architektuře zabývat? odpověděl: Co konkrétně budu dělat, nepovažuji za podstatné. Architektura je jen jedna a myslím, že bych měl být schopen navrhnout v podstatě všechno. V závěru jsem potom hovořil o tom, že nejdůležitější je kontrola nad celým procesem stavby.

Dnes, kdy je zřejmé, že již minimálně dvě desetiletí probíhá výrazná změna paradigmatu plánování měst a kdy je zřejmé, že architektura se radikálně proměnila díky digitální revoluci, je tato myšlenka zase naléhavější.

Fragmentace současné společnosti se jeví nezměrná. Možná je to také tím, že se o architektuře mluví víc než kdy před tím. Bohužel ale v tom špatném slova smyslu. Společnost architektuře (a architektům) moc nevěří. Profese nemá téměř žádnou prestiž, a v médiích a bohužel i ve skutečném životě, vítězí aktivistické názory, které velí „nestavět“!

Architektura je jen jedna. A je nutné zdůraznit, že je to profese z podstaty výzkumná. Každý skutečný autor hledá nové řešení. Každý nový projekt je hledáním nové cesty, výzkumem. Proto opakování shodných zakázek, ještě k tomu výrazně jednostranně zaměřených, vždy povede nejspíše ke stereotypům a ke snižování výrazu a kvality celkového řešení. Námitky, že specifické práce (nejčastěji plánování měst, úpravy památkových objektů, mosty) vyžadují specifické znalosti a dlouhodobé zkušenosti platí vždy pouze zčásti. Znovu opakuji, společnost by se měla spíše bát stereotypu, než poctivého objevování správných řešení. O tom jsem přesvědčen i poté, co se na různých školách architektury rozmohly různé „obory“, nebo „moduly“. Mnoho lidí se specializuje, je to přece cesta k „jisté jistotě“. Já jsem ale přesvědčen, že stále platí, že architekt by měl být komplexně vzdělán a připraven na jakoukoli práci. Architektuře jako celku by to prospělo, protože není nic horšího, než souboje jednotlivých oborů „uvnitř“. Jediné, co může být na práci architekta rozdílné, je velikost. Různě velké zakázky předpokládají různě velké zpracovatelské týmy, různou zkušenost, možná i různý stupeň poznání dílčích profesí. Ale vždy vyžadují stejný komplexní přístup, jehož základním měřítkem je výsledný produkt – projekt a dále stavba a je zcela lhostejné, jedná-li se o dům, most, nebo město. A zde je ještě nutné poznamenat, že pod pojmem dům rozumím také okolí, stejně jako interiér a design různých drobných předmětů, jako třeba nábytek. Pod pojmem most je možné si představit veškeré takzvané inženýrské stavby a pod pojmem

město je nejen samotný plán města, ale také veškeré širší vztahy, stejně jako podrobnější plány jeho specifických částí, ale také detailní řešení jednotlivých veřejných prostranství, ať již zpevněných (ulice, náměstí) nebo nezpevněných (parkové úpravy, ale i řešení otevřené krajiny).

Pro vysvětlení mého přístupu chci představit tři architektonické úlohy ze své praxe. Stále jsem přesvědčen, že architektura je komplexní obor a že architekt musí umět vyřešit každou zakázku. Pro snadnější pochopení jednoty v různosti jsem pro každé téma zvolil tři odlišná řešení z různých dob a různého prostředí. Devět typických a svébytných témat jsem vybral z více než dvou stovek projektů mé kanceláře. Jedná se o realizované stavby a převážně schválené územně plánovací dokumentace. To, že stavby starší jsou zároveň menší a většinou ještě analogově zpracované, není samozřejmě náhodné. Ve své podstatě to odpovídá běžné architektonické zkušenosti. Součástí představení jednotlivých projektů je také dobový způsob zachycení jejich podstaty textem. Proto jsem pro tištěnou podobu přednášky vybral různé texty, které vystihují náladu doby a ukazují proměnu chápání různých projektů při jejich různé medializaci a interpretaci. Podrobněji jsou všechna témata rozepsána v mých knihách, případně časopisech uvedených v podrobné bibliografii. U jednotlivých staveb a plánů měst je vždy uveden zdroj textu, případně jeho autor, nebyl-li součástí zpracovatelského týmu. Na závěr je nutné říci, že všechny zde uvedené práce mají jedno společné. Nebylo by možné je realizovat, pokud by neexistovala úzká spolupráce zadavatele. Zcela lhostejno, zda soukromého, či veřejného. Každý z uvedených projektů, s výjimkou Trojského mostu, kdy byla situace výrazně složitější, vynikal téměř ideální spoluprací investora, nebo příslušné úřední (pořizovatel, investiční technik), či politické osoby. Vždy jsme spolu hledali ideální cesty ve složitosti společnosti té doby.

[Domy]

Jako nejjednodušší ukázkou architektury si všichni představí dům – stavbu. Zvolil jsem tři různé stavby z různých období a na zcela odlišných místech pro odlišné investory, někdo by řekl: s odlišným kontextem.

Drobná dřevěná stavba technické infrastruktury v horách je první realizací kanceláře po roce 1989. Byla oceněna Grand Prix OA v roce 1994, z jejíhož katalogu je první text. Druhá část textu je ze souborné knihy, která v roce 2000 představila projekty naší kanceláře na výstavě ve Frágnerově galerii: „kniha 1“.

Přestavba renesančních domů ve Slavonicích pro paní Annu Fárovou je výraznou přestavbou památkově chráněných objektů, ale byla pro mne především důležitá pro mnohaleté diskuse s klientkou. I tato stavba byla oceněna Grand Prix, po výstavě, v roce 2000. Nejdůležitější ale bylo,

že cenu získala navíc i sama investorka. Tento projekt je charakterizován dvěma texty. Prvním je přípis Anny Fárové pro „knihu 1“ a druhým je výňatek z textu „Fárovy domy“ který napsal Rostislav Švácha později pro časopis Stavba. Tento text jsem zařadil proto, že je jednou z polemik, které spolu už dlouhá léta (i když nikoli systematicky) vedeme o významu a formě památkové péče a zejména o jejím vlivu na autentickou českou architekturu. Poslední ukázkou realizací je stavba „nového pavilonu“ významné střední školy v Sokolově. Tato stavba byla důležitá nejen svojí velikostí, ale především komplikovaností projektu, kdy nám nebylo umožněno zpracovat projekty pro stavební povolení a realizaci, ale mohli jsme pouze provádět autorský dohled. Také, ale nejen proto, jsme veškeré detaily interiéru „vložili“ už do monolitického skeletu. Návrh struktury domu, jeho statické řešení, tak determinuje veškeré detaily interiéru, které v syrové monumentalitě betonu zůstanou po dobu životnosti stavby nezměněny. Propagační texty určené jako podklad pro různé články jsou shrnutím celého architektonického návrhu.

[Mosty]

Mosty jsou specifickou částí tvorby mé kanceláře. Stejně tak, jako jsem si nevybral to, že většina našich zakázek se věnuje nějaké formě územního plánování, ani jsme nějak významně neusilovali o to projektovat mosty. Přesto se nám do dnešního dne podařilo nakreslit 17 mostů a čtyři jsme dokázali postavit.

Prvním mostem byl Mariánský most v Ústí nad Labem, ve městě, které většinou označuji za „rodné město mé kanceláře“. Byla to neocenitelná zkušenost. Později jsem byl přesvědčen, že se celá realizace stavby podařila především proto, že jsme ani my, ani tehdejší primátor Lukáš Mašín, „nevěděli, že to nejde“. Text je převzatý z různých propagačních materiálů a ve výsledku je zkrácen z „knihy 1“.

Druhým mostem a hned také druhou realizací byla přestavba Dlouhého mostu v Českých Budějovicích, jejíž projekt vznikl na základě asi první soutěže tohoto druhu. Most byl otevřen ve stejném roce jako most Mariánský. I zde je použit zkrácený text z „knihy 1“, i když má, stejně jako samotný most, zcela jiný charakter – je spíše zachycením nálady mostu, ale i naší.

Poslední ukázkou je Trojský most v Praze. Považujeme za čest, že jsme mohli postavit první most přes Vltavu v jedenadvacátém století, a proto jsme usilovali o to, aby byla konstrukce nejen elegantní sama o sobě, ale aby také byla zásadním způsobem unikátní. Jedná se o nejplošší síťový oblouk na světě. Postavit podobnou konstrukci v rozporuplné společnosti počátku jedenadvacátého století v Praze bylo nesmírně náročné. Právě zde se ukázalo, jak specializované projektování (dopravní napojení stavby

a celkové umístění mostu, stejně jako předsudky o statickém působení konstrukce) předurčilo celkové řešení a geometrii konstrukce. Pomocí složitých optických klamů jsme museli zachraňovat chyby základního rozvržení. Zda se to podařilo, ukáže čas. Text byl připraven jako souhrn informací pro tiskovou konferenci při otevření mostu.

[Města]

Kapitola věnovaná městu je, vzhledem ke svému zaměření a k celkovému měřítku všech zadání, výjimečná. V tomto případě jsem zvolil tři své urbanistické úlohy, z nichž pouze dvě byly projednány a schváleny (analogicky ke stavbě – postaveny).

První ukázkou je regulační plán centra Ústí nad Labem, naší první velkou zakázkou porevoluční doby. Tento plán byl začatý ještě klasickou grafickou metodou želatinového soutisku a digitalizován byl až ve fázi návrhu po roce 1994 (v té době jsme také začali digitalizovat návrh Mariánského mostu). Text je zkrácen z „knihy 1“ a je uveden včetně textu, který napsal „pořizovatel“ Jan Jehlík po schválení plánu. K tomuto plánu je nutné ještě dodat, že po deseti letech používání dokumentace zadalo město Ústí nad Labem Změnu regulačního plánu, která byla schválena v roce 2006. Zadáním bylo učinit liberální regulační plán ještě liberálnějším a zejména zcela zrušit i minimum zbylé funkční regulace, regulaci výškovou a propojit některé bloky pro možnost větších investic. Toto politické zadání potvrzovalo celkovou základní teorii „elementárního urbanismu“ a ukázalo, že rozumná správa území je možná i při použití minima regulace. Dnes se dá říci, že je plán naplněn, protože většina volných ploch je již zastavěna i přes to, že Klíšský potok je dodnes zatrubněn a že část dopravního řešení nebyla zcela realizována. Plán platí již přes dvacet let.

Přeskočíme a po prvním plánu se podíváme na schválený plán poslední. Třetí ukázkou je územní plán města Pec pod Sněžkou, který je nejen od svého počátku digitální, ale obsahuje regulaci 3D pro kterou byl speciálně vyvinutý software a celý systém je chráněn ochrannou známkou. Tento plán vznikl souběžně s plánem Horního Maršova a ve spolupráci s přispěním „pořizovatelky“ Zdeňky Tábořské. Její neocenitelná zkušenost nás provázela už plánem teplickým, který byl prvním „trochu jiným plánem“ zpracovávaným v tomto století. Text je převzat a upraven z nevydané knihy (5) „regublina®“. Mezi tyto dvě schválené dokumentace jsem vložil soutěžní návrh pro územní plán města Liberec, který považuji za první pokus o „strukturální plán“ v České republice. Podstata tohoto soutěžního návrhu byla v definování heterogenity města a v jasné prostorové regulaci středů – náměstí – transformovaných nebo nových území. Regulativy funkce byly zcela opuštěny

a veškerý důraz byl kladen na strukturu zastavění. Možná proto jsme tenkrát nevyhráli, ale skončili na „bezpečném“ druhém místě. Podobný způsob regulace v systému dvouúrovňového plánu se nyní, téměř po dvaceti letech, propisuje do Územního plánu hl. m. Prahy (Metropolitního plánu) a je nutné dodat, že ani dnes nikoli snadno. Text byl pro knižní publikování upraven ze soutěžního návrhu a zde je zkrácen z „knihy 2.0“.

Všechny texty jsou vybrány a upraveny tak, aby měly přibližně shodnou délku, ale aby i přes mnohdy výrazné krácení zachycovaly náladu projektu a doby.

Roman Koucký, Praha, 2017-02-06

[003]

Sběrna surovin s čistírnou odpadních vod, Horní Maršov, 1991-1993

Text pro katalog GP (1994)

Základním modulem celé stavby jsou čtyři krychle $7,2 \times 7,2$ m. Tento rozměr je dále dělen na poloviny a třetiny, tedy ve výsledku na 1,2 m. V těchto modulech je nosná konstrukce, dělení soklu, dřevěný obklad, vrcholy a úžlabí střech, vrata, okna, zábradlí i ostatní detaily a členění. Čistírna odpadních vod je v podstatě rozšířením profilu kanalizace. Veškerá technologie čistírny s kalovým silem, skladem, strojovnou klimatizace a šatnou je v „kamenném bloku“ pod zemí na úrovni $0,0 = 559,0$ m. n. m. Na střeše tohoto „kamenného bloku“ je terasa navazující na úroveň silnice a mostu. Dřevěná bouda sběrný surovin je na této terase ve výšce $+3,6$ m. Hlavní hladká fasáda s římsou $+7,2$ m se obrací k obci. Okapní římsa jižní fasády tvarem doplňuje jímací zařízení náhonu s jezem a most.

Sběrna je rozdělena na čtyři haly dlouhé 7,2 m s rozponem 3,6 m. Vedle zateplené kanceláře je hala pro váhu a lis, další dvě jsou pro skladování. Zpevněná část dvora je o 2,4 m níže, tedy na kótě $+1,2$ m. Pro rumy a zelený odpad jsou určeny boxy $3,6 \times 7,2$ m u vstupu do sběrný. Druhé dva v ose sběrný slouží ke kompostování.

Text kniha 1 (1999)

Betonový sokl, světlé dřevo, modrá okna, hladká zelenavá plocha asfaltové střešní krytiny. Voda, tráva, stromy a obloha. To jsou hlavní materiály domu, který přinesl naší kanceláři zatím nejvyšší „domácí“ odborné ocenění, Grand Prix obce architektů za rok 1994. Drobná industriální stavbička upoutala svou jednoduchostí a umírněným civilismem. Stále je to však jen dřevěná bouda plná starých hadrů, papíru a železa, posazená na betonovém bloku čističky. Jen zvlněná římsa nad řekou je jistou nadsázkou a vzdálenou hrou s proudy jarních horských vod.

[037]

Fárův dům, Slavonice, 1996-1999

Anna Fárová pro knihu 1 (1999)

Koupit dům. Léta jsem ho míjela a považovala jeho renesanční sgrafitovou fasádu s arkýřem, pod nímž byla vlaštovčí hnízda, za nedosažitelnou krásu.

Uvnitř bylo zmrzačené

tělo. Bylo třeba dům znovustvořit a dát mu živý obsah. S Romanem Kouckým, jehož práci mám ráda pro schopnost pokory i efektu, střídmosti i odvahy, jsme průběžně probírali mé představy. „Fárův dům“ nastolí dialog staré architektury 16. století a nové konce 20. století. V intencích Fárova díla bude mít jasné kompoziční principy, osově průhledy, řád, geometrii a rafinovanou strohost.

Spojení surovosti s elegancí autentických starých a novodobých stavebních prvků. Minimalismus v pojetí a materiálech: kámen, beton, ocel, dřevo.

Bez dlaždiček na stěnách, bez pastelových barev. Žádám „fotografickou“ barevnost, to jest škálu šedé, černé, bílé. K tomu barva okru, která se opakuje na sgrafitech fasády, stěně pracovny, dřevěných roštích a nových oknech a dveřích. Udržet celek, jako hudební kompozici, jednotlivé motivy opakováním zdůraznit. Chtěla jsem třípokojový byt s přesně definovanými funkcemi a všude průhledy, abych mohla vychutnávat prostor. Obsahem domu je život v kultuře. Oheň v krbu je jedním z živlů přítomných v domě spolu s vodou v magické hladině bazénu. V zahradě je nebe i země.

Vytvořit dům.

Rostislav Švácha, Fárový domy, Stavba 2003 (úryvek bez poznámkového aparátu)

...Slavonice

Málokterým jiným dílem, vzniklým u nás po Listopadu 1989 ze soukromé iniciativy, by se přitom památkáři mohli chlubit tak hlasitě. Na základě kvalitního archeologického (Jiří Militký), restaurátorského (Václav Špale) a stavebně-historického průzkumu (Jan Muk, Jiří Škabrada) architekt odstranil z renesančního soudomí všechny novější nekulturní nánosy a s výjimkou jediného schodiště z počátku 20. století mu vrátil podobu, jakou zevně a zvláště uvnitř získalo někdy po Třicetileté válce, kdy se patrně propojily dohromady tři jeho dříve samostatné části. Všechno hodnotné se u domu zrestaurovalo – od renesančních sgrafitových fasád, podlahy, sloupku a klenební konstrukce mázhausu přes kamenné pozdně gotické články v zadním věžovitém traktu až po fresky a pekované omítky ve velikých síních v prvním patře do náměstí –, dům tak znovu získal svou původní krásu i svou

starou prostorovou logiku. Aby však mohl sloužit novým funkcím pohodlného bytu, pracovny a archívu, které teprve dávají celé obnově domu smysl, architekt musel určité části domu nově upravit, uvnitř a v menší míře také zevně.

Postarat se musel především o nové propojení přízemí a patra a o spojení pracovny-archívu v předním traktu s klientčinou ložnicí v zadním křídle do zahrady. Zrodila se tak idea dvou tunelů v hranolových betonových pouzdrech; jeden, postavený na výšku, obepíná nové schodiště, druhý ležatý propojuje pracovnu s ložnicí a zajišťuje zároveň přístup do obslužných místností včetně koupelny s ještě jedním schodištěm, které Anna Fárová nazývá „*eschеровské*“.

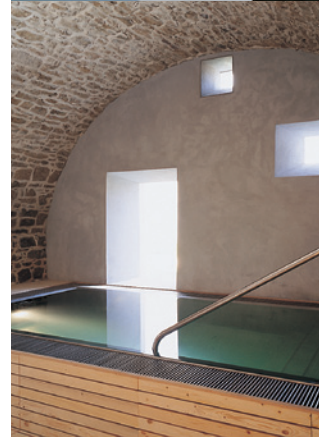
Na osu arkýřového výklenku v salónu architekt navlékl monumentální krb, průhled z pracovny do salónu pointuje triptych *Pocta Marcelu Duchampovi* z roku 1980 od klientčina zvěčnělého manžela Libora Fáry, jehož památce je celá úprava domu věnována. Další působivé průzory domem nabízí uvedený ležatý tunel a řada dalších architektonických opatření. „...*všude průhledy, abych mohla vychutnávat prostor*“, definovala tuto vzorně splněnou složku svého zadání Anna Fárová. Se všemi starými prvky, tu a tam „analyticky“ odkrytými, i se svými vlastními novotvory zachází Roman Koucký jako s fragmenty, které do nového celku zapojuje náš moderní smysl pro koláž a pro asymetrickou mondrianovskou kompozici. Architekt si tak počíná hlavně v interiérech prvního patra, ale i v přestavěných fasádách obrácených do zahrady. ...

...Opakující se argumenty

Tuto estetiku, která se historické hodnotě starobylé stavby nikterak nevzpírá, ale dovede ji zároveň modernisticky aktualizovat, uvedla kdysi do české architektury Janákova úprava Fárova domu v Pelhřimově. Jako historik architektury bych rád věděl, zda při tomto pelhřimovském výkonu Janáka nějak neovlivnil kubistický princip koláže – patrný právě i ve Fárově domě ve Slavonicích –, ale nepokládám to pro tuto chvíli za podstatné.

Za důležitou nicméně považuji argumentaci, jakou Pavel Janák své počáteční památkářské pokusy z let 1909-1914 ospravedlňoval. Věřil nepochybně tomu, že k použití „*opačných*“ čili moderních prostředků pro dotvoření historické stavby ho opravňuje Rieglova nenormativní nauka o rovnocennosti všech dobových *uměleckých* *chtění* včetně moderního. A stejnou vírou v rovnocennost či spíše rovnoprávnost moderního architektonického projevu na území historického města se vyznačují texty Romana Kouckého.

V našich městech chybí současná „*autentická vrstva*“, dočítáme se například v rozhovoru, který s Romanem Kouckým pro jeho *Knihu 1* vedla v roce 1999 architektka Irena Fialová. „*I dnešní doba má právo, a svým způsobem*

i povinnost, vstupovat na nejcennější pozemky (uvnitř nejstarších částí měst)...“; architekti „prosazují obecně vše nové a lepší, tak jak tomu bylo v historii vždy“, píše se v textu „Současnost je součástí historie“, který architekt napsal se spoluautorkou úpravy Fárova domu ve Slavonicích Šárkou Malou. Na rozdíl od bezchybné úpravy Fárova domu ve Slavonicích nepokládám tuto argumentaci za neproblematickou.

Dovolávat se jakéhosi „práva“ současné architektury na tvorbu dnešní „autentické vrstvy“ v historických městech může totiž znít přijatelně jen jako metafora či jako eticky laděná výzva. Dáme-li slovu právo jeho doslovný smysl, budeme-li ho chápat jako něco kodifikovaného v zákonech a soudně vymahatelného, pak platí, že takovým právem dnešní architektura v historickém městě nedisponuje.

Na druhou stranu však cítím, že dnešní památkáři asi nedělají správně, když současné architektuře takové nekodifikované právo na utváření nové vrstvy v historickém městě neustále upírají. Prohlubuje se tak nejen dnešní osamělost a odcizenost památkové péče jako instituce. Jako něco cizího a nevlastního se však navíc začínají jevit i předměty její ochrany, v našem případě historická města. Pěkně to v roce 1970 postihl holandský architekt Aldo van Eyck, autor několika úspěšných úprav v historickém centru Amsterdamu, když napsal, že památkářský zákaz jakýchkoli změn zabraňuje naší době projevit její identitu a historické město se tak pro nás stává cizím územím: „Město, které pomíjí tvůrčí potenciál a spontánní iniciativy svých obyvatel“ (...), „takové město se nakonec mine se sebou samým – a zemře.“

...

[144]

Integrovaná střední škola technická a ekonomická, Sokolov, 2006-2012

Text pro Grand Prix, kategorie stavba (2012)

Nová osmipodlažní budova Integrované střední školy technické a ekonomické (ISŠTE) je vložena přímo do jejího středu mezi stávající pavilony.

Ty vzájemně propojuje a vytváří nový hlavní vstup, který otáčí od zatížené průjezdní ulice (Jednoty) k nábřeží Lobežského potoka a v prodloužení ulice Josefa Kajetána Tyla i k centru města a Růžovému a Starému náměstí.

V zásadě strohá a jednoduchá budova je prostoupena geometrií nepravidelných mnohoúhelných obrazců voronoiových diagramů.

Ty se objevují v žebrech hlavních nosných konstrukcí stejně jako v tvarování

polí rozptylové plochy před hlavním vstupem i v nasávacích věžích vzduchotechniky a sadovnických úpravách v zahradě mezi budovami. Obvodová linie těchto geometrických obrazců vymezuje i vysokou zeď u hlavního vstupu odcloňující „technický dvůr“ a vytvářející nový dominantní vstupní prostor celého areálu. Do tohoto prostoru ústí i „hlava“ celé budovy, jediná její část, která se vymyká jednoduchému kubickému objemu. Její fasády jsou prolomeny několika skleněnými liniemi opět vycházejícími ze základního konceptu voronoiových obrazců. V této části budovy jsou kromě ředitelny, sborovny, knihovny a bufetu také veškeré toalety, které jsou tak povýšeny na společenský „přestávkový“ prostor studentů. Otevřené halové řešení s prolamovaným prosklením do hlavní fasády, stejně jako výběr zařizovacích předmětů a integrované velkoplošné květináče pro rostliny, potvrzují a zároveň kultivují tento „záchodkový přestávkový fenomén“. Vstupní hala a monumentální chodby mezi třídami (v horních třech podlažích) jsou propojeny otvory voronoiových buněk v jeden celek a vytváří hlavní komunikační a shromažďovací prostor školy. Ve čtvrtém podlaží nad halou je částečně dělí jen žebrování proskleného požárního předělu. Celý tento prostor prosvětlují čtyři velké pultové světlíky. V jednotlivých podlažích pod nimi se postupně střídají vynechané otvory v podlahách, jimiž proniká denní světlo až na úroveň stropu velké tělocvičny a do přízemní haly. Tělocvična má výšku přes tři „kancelářská“ podlaží a má parametry na pořádání soutěží vrcholového sportu. V přízemí pod tělocvičnou je velká halová šatna, která přes svůj nutně technický charakter opět vykazuje kvalitu společenského a komunikačního prostoru. Vertikální komunikace po celé budově zajišťuje čtveřice schodišť a výtahů.

Text pro Grand Prix, kategorie interiér (2012)

Obecná definice říká, že Voronoiova teselace vytváří buňky, jejichž hranice představují body se stejnou vzdáleností od více než jednoho centra. V Matematice je voronoioův diagram zvláštním případem dekompozice metrického prostoru, předurčený vzdálenostmi vymezenými skupinou (podmnožinou) objektů v prostoru. Při návrhu nové budovy Integrované střední školy technické a ekonomické ISŠTE jsme se pokusili tuto fascinující geometrii, vyskytující se v nepřeberných množstvích přírodních jevů, uplatnit nejen jako jednotící výtvarný prvek, ale především jako základní geometrii jejich nosných konstrukcí. Výtvarný prvek architektury se tak dostává z pozice „přidaného artefaktu“ do pozice integrální součásti celého díla. Základní „hranol“ strohé školní budovy je zevnitř i zvenku „porušen“ principem matematicko-geometrických teselací. Ty se projevují v prostorech před budovou, prolamují část fasády, organizují žebroví stropů i otvory měnících se světlíků. Tyto otvory jsou definovány právě mřížkou voronoiových teselací,

přičemž počet řídicích bodů v předem daných obdélnících vnitřního rastru jsou vždy násobkem šesti. Výsledné buňky prorůstají do ortogonálního rastru nosné konstrukce. Tato mřížka je pro celou budovu, její předpolí i zahradu stabilní a v jednotlivých patrech jsou pouze použity jiné buňky pro vytváření otvorů.

Budova je rozdělena na základní modul 1,2 metru a jeho násobky, zejména 2,4 m a 3,6 m a v neposlední řadě $11 \times 1,2 \text{ m} = 13,2 \text{ m}$. V tomto základním modulovém systému je budova rozdělena na dvakrát pět čtverců $13,2 \times 13,2 \text{ m}$, které jsou v zásadě podélně děleny na 2/3 v nižších podlažích (buffet, ředitelna, knihovna, šatna a tělocvična) a 1/4 ve vyšších podlažích (záchodky, učebny). Osa krajního modulu je natočena podle Lobežského nábřeží o $20,46^\circ$.

Celá budova je v jednotlivých příčných i výškových modulech propojena otvory. Nula znamená, že zde žádný otvor není, modul je kompletní. Tyto linie pak definují tvary zalamované prosklené fasády „hlavy budovy“. V dalších modulech se pak postupně objevuje 1-5 otvorů. Vstupní hala je přes celou výšku budovy propojena jedním otvorem. V dalších polích je vždy o jeden otvor navíc. V zahradě toto narůstání končí a vzduch pro větrání celého domu je nasáván pěti otvory – věžemi.

[018]

Mariánský most, Ústí nad Labem, 1994-1998

Propagační materiály k otevření mostu a kniha 1 (1998)

Mariánský most byl pro naši práci velkým krokem, krokem do prostoru, který byl u nás z pohledu architektury uzavřený a značně opomíjený. Signály ze světa i z minulosti však naznačovaly, že architektura a architekti mají k mostnímu stavitelství co říct. Bylo obtížné překonávat nepochopení a podiv těch, kteří nebyli schopni akceptovat potřebnou míru vlivu architekta na konstrukci tohoto „ryze technického“ díla.

V posledních desetiletích se ustálil názor, že most staví „mostaři“ a „dopravní inženýři“ a architekt má v lepším případě hlas poradní. Považovali jsme a považujeme nadále tento názor za mylný. Základní koncepční práce, zejména u mostů městských, musí být vždy dílem architekta. Z primárního rozhovoru mezi architektem, statiky a konstruktéry musí vzniknout systém a geometrie hlavních konstrukcí i podrobné tvarové řešení většiny detailů. To se nakonec, přes značné problémy, podařilo i v Ústí nad Labem. Připravili jsme prostorový digitální model mostu, který byl posléze přenesen do statických programů. Také tvarové řešení detailů dostával konstrukční tým

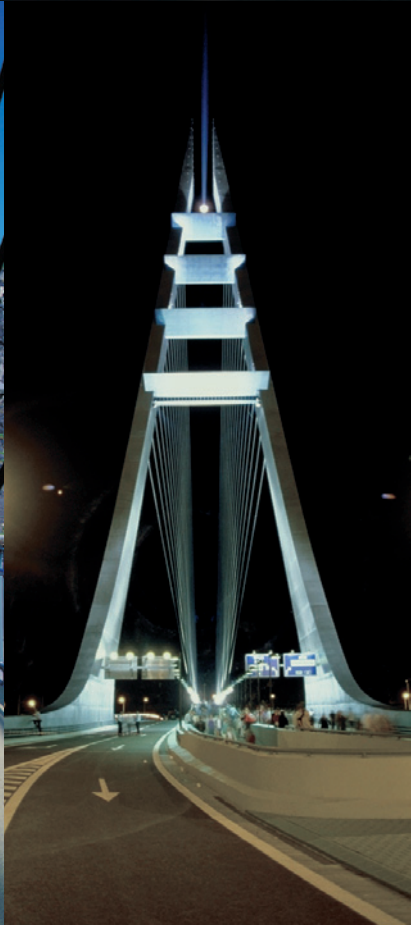
v trojrozměrné podobě a dokončoval jen přesné dimenzování. Přesto, nebo právě proto, se podařilo udržet v přijatelné podobě nejen základní myšlenku, ale i většinu jednotlivostí. Velká stavba s sebou přináší velké problémy, ale i mnoho poznání, zvláště pokud jde o tak neprobádanou cestu, jakou zrod ústeckého mostu bezesporu byl. Možná právě to byl důvod, proč byla mostu udělena Cena Evropské asociace ocelových konstrukcí 1999.

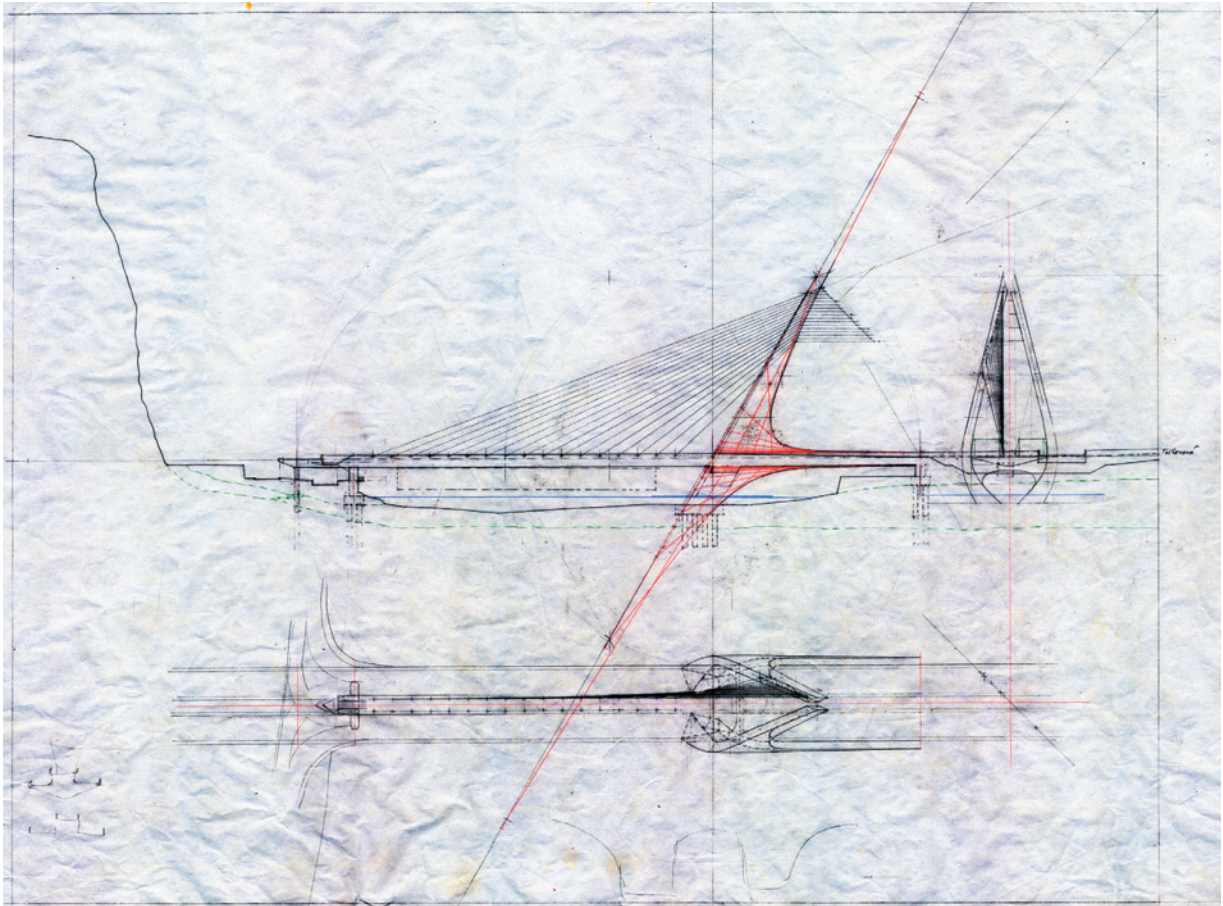
Hledání místa

Hluboké koryto řeky a město vtěsnané mezi strmé stráně okolních kopců. Dopravní koridor silnice a železnice je sevřen v úzkém pásu nábřeží pod skálou. Ústí, Krásné Březno, Střekov. Mariánská skála, Kamenný vrch a Větruše. Tři města, tři kopce a mezi nimi řeka se dvěma mosty. Silničním a železničním. Je třeba najít místo pro most třetí. Ohyb řeky pod Mariánskou skálou je uprostřed mezi centry Ústí a Krásného Března. Na protějším nábřeží končí ostrou smyčkou frekventovaná silnice ze Střekovského sídliště na Kamenném vrchu. Most Edvarda Beneše je natolik blízko, že zde nový most může snadno přejmout část jeho dopravního zatížení, a v případě nutnosti ho i zastoupit. A zároveň dost daleko, aby další přemostění doplnilo přirozený, pravidelný rytmus mostů předešlých. Tady je správné místo pro nový most. Na kraji přístavní kosy, přímo proti skále. Prodloužená osa nového mostu, stejně jako osa mostu Edvarda Beneše, směřuje na věž kostela Nejsvětější Trojice na Střekově. Obdélník příhradoviny, ocelový oblouk a zavěšený trojúhelník. Století devatenácté, dvacáté a jedenadvacáté. Každý z ústeckých mostů má svoji výlučnost, svoji historii, každý je obrazem své doby. Ústecké mosty jsou výrazem sebevědomého, bohatého města.

Geometrická konstrukce

Síla magického rovnostranného trojúhelníku a třetinové dělení je prostoupeno celou základní geometrickou konstrukcí. Délka mostu, 198 m, je rozdělena na $3 \times 60 \text{ m} + 3 \times 6 \text{ m}$. Úhel 60stupňového naklonění pylonu vychází také z konstrukce rovnostranného trojúhelníku. Svislice od prodloužené linie naklonění pylonu v délce hlavního pole zpětně potvrzuje vymezení konce pole kratšího. Z této délky zároveň vychází konstrukce horní i dolní zadní křivky pylonu. Obě jsou konstruovány jako empirická křivka v poměru $1 : \sqrt{3}$, což je vztah výšky rovnostranného trojúhelníku a poloviny jeho základny, nebo také vztah mezi vzdáleností vrcholu a těžiště se stranou téhož trojúhelníku. Další drobnější členění vychází ze základního šestimetrového modulu a jeho dělení a násobení. Tomu jsou podřízeny všechny prvky nosné konstrukce i jednotlivých detailů. Lana nesou trám v intervalu 6 m a začínají $3 \times 6 \text{ m}$ od ústecké opěry i od hlavního bodu pylonu. Na pylonu je uchycení lan vymezeno polovinou strany rovnostranného trojúhelníku o hraně 60 m.

Kolmá výška pylonu nad mostovkou je také 60 m. Rozměry pylonu mostu, nejmladší velké stavby města, jsou srovnatelné s nejstarší městskou stavbou, gotickým chrámem Nanebevzetí Panny Marie. V příčném i podélném pohledu je možné vepsat obrysy kostela do vnitřního prostoru pylonu. Po patronce tohoto kostela, města i skály dostal nový most jméno Mariánský.

[035]

Dlouhý most, České Budějovice, 1996-1998

kniha 1, (1999)

...máme rádi slavnosti. Dlouhý most jako by slavnosti přitahoval. A také proměny. Je až neuvěřitelné, kolikrát změnil svou podobu, a to ne jen tak naoko, ale zcela zásadně. V místě Dlouhého mostu existuje přemostění již prakticky od založení gotického města. Taková místa mají i jiná města: Praha, Písek, Louny, ale tady mosty stojí a zůstávají stát. Juditin most vystřídal Karlův, ale dál už nic. Přibudou sochy, rozšíří se mostovka, ale mosty stojí dál. A Dlouhý most? Jeho první obraz nacházíme na Milerově mapě z roku 1720. Dřevěný most z roku 1797 měl devět podpor nad řekou a dalších pět nad levým břehem, obraz malíře Vojtěcha Benedikta Juhna popisuje podobu mostu z roku 1809. Podle projektu z roku 1818 byl postaven 103,5 m dlouhý dřevěný most s pěti dřevěnými podporami v řece a dvěma zděnými na březích. Další most, který známe z litografie Josefa Hafnera, měl pouze dva návodní pilíře. První ocelový most s kamennými pilíři z roku 1880 byl příhradový, další z roku 1932 s přímopasými nosníky. Co vede k tomu, že Dlouhý most stále tak dramaticky mění svoji tvář? Pouhá funkce to jistě není, protože jeho dimenze se nijak výrazně nezvětšují... Přejí si změnu starostové, silnice nebo řeka? Stejně jako jsou rozdílní lidé, jsou možná rozdílná i místa na zemi. Někde je naprostá stabilita a není síla, která by dokázala obraz místa změnit, a někde se i hory mění v údolí a naopak. Dlouhý most je asi místo změn. Nebo je dnešní podoba mostu již poslední? Nejspíš ne. A přitom celé okolní město se chová velmi „rozvážně“. Stále se obrací ke svému velkému náměstí, i když v jiných podobně velkých městech už by dávno byla náměstí další a aktivita a energie města by se do nich rovnoměrně rozdělila. Řeku, která je ve většině velkých měst velmi „urbanizovaná“ a usměrněná, nechává město plynout svým přirozeným korytem a reguluje ji jen velmi málo. Ani struktura se příliš nemění a silnice vnitřního okruhu stále opisuje složitý polygon hrazení. Uvnitř města jsou velké nezastavěné plochy parků a zahrad. Město neroste ani do výšky, jeho střechy jsou neúměrně nízko na tak veliké město...

Dlouhý most jako by byl přetlakovým ventilem tohoto podřimujícího, nebo spíše snícího města. Jako by přirozená touha po změnách, vězící někde v hloubi každé společnosti, i na klidném a vyrovnaném jihu Čech občas vyrazila na povrch právě na tomto místě. Možná to tak je a má být. Jako se mění most sám a rozehrává různá divadelní představení na scéně s kulisami města za sebou, přitahuje i různé děje k sobě. Již roku 1835, když přijížděl do Budějovic průvod s císařským párem, stála u Dlouhého mostu k jejich uvítání triumfální brána. A když na konci dvacátých let „zase“ jednou měnil most svoji podobu, rozhodli se stavitelé posunout jeho starou konstrukci na provizorní podpory, aby mohl sloužit po dobu stavby mostu nového. Přesun trval tři dny a musela to být podívaná nemenší. Mosty se staví a představují, ale aby přejížděly z místa na místo, to zas není tak časté. A když v té době nový most na stavbě nýtovali, píše místní tisk o „svérázné písni pneumatických nýtovaček...“ a „stálém zájmu četného obyvatelstva“. Podoba Dlouhého mostu se mění, ale některé děje se opakují. V zadání pro předchozí most bylo „...věnovat se estetice mostu...“ a nejnovější most byl postaven podle výsledků architektonické soutěže. Příhradový most byl posunut po proudu Vltavy, my jsme posouvali starý most proti proudu řeky. Kameny z opěr při předešlé přestavbě byly použity na stavbu nových a my jsme také využili stávajících kamenů pro stavbu nových břehových opěr. Staré konstrukce obou předešlých mostů měly šanci sloužit dál na některých kratších přemostěních a ani jednomu se to nepodařilo. A jestli podle dobových dokumentů můžeme předpokládat, že stavba předešlého Dlouhého mostu byla pro město významnou událostí, my můžeme potvrdit, že u tohoto mostu tomu tak bylo zcela určitě. Už během přesunu, který trval, oproti předešlému, jen několik hodin, přišlo na nábreží tolik lidí, že se po nějaké době nepodařilo „uhájit“ ani prostor staveniště obehnaný výstražným páskem. Lidé s napětím sledovali, jakou rychlostí malé pneumatické pumpy posunují velkou hmotu mostu a jestli se v závěru „trefí“ na připravená ložiska provizorních opěr. A když při zatěžovací zkoušce najelo na most šest stejných, modrých tatrovek s pískem a těsně vedle sebe pomalu přejížděly přes most, byla to podívaná téměř divadelní. Také když nad pravým břehem začal vyrůstat nový most, lidé chodili sledovat jeho posuny. Celá montáž byla představením. Nad pravým břehem se začala objevovat nejprve část mostu z levého nábreží a s každým dalším dílem se po zavážecí dráze přibližovala na své správné místo. V jedné chvíli se tak objevila nejvyšší část mostu nad pravobřežní opěrou a levá dilatace nad středovým pilířem. V té době jsme taky vyslechli rozhovor dvou kluků, kteří se přijeli na kolech podívat, co se děje na mostě. Na ohradní zdi visel počítačový zákres budoucího mostu: „...hele vole, ty troubové ten most staví obráceně...“ Přišlo nám to jako největší možný důkaz zájmu. Největší slavnost ale nastala 28. října 1998. Na mostě ani v širokém okolí

nebylo k hnutí, mažoretky, hudba a až dojemný průvod starých skautů se standartami, zahraniční i domácí hosté a hlavně tisíce lidí. Projevy, famfáry, stříhání pásky, rozhovory s novináři. Ukládání a zabetonování nerezové pamětní schránky s dobovými dokumenty do hlavice středního pilíře a večer ohňostroj. Komponovaná světelná show s hudbou Smetanovy Vltavy. Večer se posléze proměnil ve spontánní diskotéku na břehu Vltavy. Byla to slavnost. Lidé chodili po mostě sem a tam a na obou nábrežích dělali mostu dlouhé barevné, stále se měnící a pohybující girlandy. Táhlé linie budějovických nábrežních parků jsou velmi půvabné, i když mnohdy zanedbané, protože ani parky se logicky nemohly vyhnout éře „budování socialismu“. Tyto parky však mají v sobě velký potenciál. Řeka s jejich zelenou kulisou je sama o sobě scenerií, na níž se mohou odehrávat a odehrávají mnohá divadelní představení. Vyrovnané plynutí tohoto modrozeleného pásu jen občas vyruší zásah lidské ruky nebo postava rybáře na náplavce, cyklisty nebo odpočívajícího úředníka. Most, elektrárna, jez, výstavní dům, to jsou akcenty na této cestě, ústřední motivy okolních dějů. Linie horních křivek mostu pozvolna stoupají z nábreží Vltavy, aby nad řekou zazněly tónem nejvyšším. Most je součástí města i součástí řeky, Dlouhý most je součástí slavnosti...

[141]

Trojský most, Praha, 2006-2014

Text k tiskové konferenci při otevření mostu (2014)

Most je architektura

Architektura, nevyjímaje tzv. inženýrské stavby, hledá v jedenadvacátém století znovu svoji ztracenou pozici. Lidé nové architektuře příliš nevěří... Architekturu ale nelze poměřovat pouze dávnou minulostí. Dvacáté století bylo vpravdě revoluční a přelom tisíciletí revoluci dovršil. Změnily se hodnoty. Změnilo se měřítko, materiály i technologie. Změnil se celý globální svět. Velké stavby světa jsou dnes opravdu VELKÉ. Naše stavby, které by byly z globálního hlediska nějak zajímavé, nemohou být velké už proto, že v našich podmínkách nemají důvod vznikat. Měly by ale být krásné, chytré a originální. Měli bychom se o takové neustále pokoušet. Možná také proto pro nás není důležitý rozměr mostu, který je z globálního pohledu dokonce zanedbatelný, ale poměr! Hodnota (architektury) dnes u nás není ve velikosti, ale v kráse a eleganci. A u mostu je krása dána zejména ideálními poměry – vzájemnými poměry všeho: statického (spolu)působení jednotlivých konstrukčních prvků, celkové geometrie, modulů, detailů, materiálů, barev... Blíží-li se poměr k ideálu, vzniká „Architektura“. A architektura musí vždy

hledat cestu dopředu, musí být na špičce myšlení společnosti, jinak bude pouhým mechanickým stavitelstvím. Trojský most, první most v Praze v jedenadvacátém století, má šanci být architekturou.

Vzhledem k navrženým parametrům celku i detailů konstrukce, vzhledem k poměru výšky a rozpětí oblouku (1/10) se jedná o most zcela unikátní, jehož obdobu se prozatím nepodařilo nalézt nikde na světě. S nadsázkou se dá říci, že úspěšná realizace tohoto řešení přepisuje učebnice o stavbě mostů.

Území a geometrické řešení

Osově nesouměrné území a pevně zadané umístění mostu s poměrně složitým výškovým uspořádáním a směrovým napojením na okolní komunikace vyvolalo speciální architektonicko-geometrické, ale i staticko-konstrukční řešení celé stavby. Byl zvolen plochý ocelový síťový oblouk s předpjatou deskou mostovky, který překlenuje řeku jediným rozpětím 200,4 m. Oblouk má poloměr 261,3 m a je kombinován s geometrií rovnostranného trojúhelníku s rozměrem 122,2 m.

Nejvyšší část ocelové konstrukce definuje střed řeky a oblouk je doplněn jedním vedlejším polem předpjatého monolitického dvojtrámu o rozpětí 41,8 m. Z architektonického hlediska považujeme celé inundační pole za „součást pravobřežní opěry“. Svislá osa obloukového mostu je od skutečné svislice odkloněna o $0,70617^\circ = 0^\circ 42' 22,22''$ proto, že levé ložisko oblouku je o 2,475 m níže než pravé. Nejvyšší bod mostovky tak není v ose oblouku a řeky, ale v polovině celkového rozpětí přemostění, které je 242,2 m. Tvary levobřežní opěry a „středového“ pilíře jsou pouze podobné, nikoli shodné, výška „vykrojení“ je však od terénu stejná. Celková šířka mostu je 35,25 m a je rozdělena konstrukcí oblouku na jednotlivé jízdní pásy pro různé druhy dopravy. Extrémně široký most se tak zdá pro jednotlivé účastníky provozu užší, než ve skutečnosti je. Složitou hrou geometrie a optických klamů se celá konstrukce jeví jako symetrická, delší a užší.

Tvary a modul

Most má v podélném směru tvar kružnicového oblouku. Od vrcholu se průřez rozšiřuje a přibližně ve čtvrtinách rozpětí dochází k rozdělení šířkového průřezu, který se přes dva čtverce mění ve dva převýšené obdélníky.

Konstrukce oblouku tak plynule přechází z převážně horizontální tuhosti do tuhosti vertikální, aby vyhověla statickému namáhání a prostorovému uspořádání celého mostu. Na základní tvarování mostního oblouku navazuje tvarování celé spodní stavby, zejména obou opěr a pravobřežního pilíře.

Oblouk je „vypleten“ čtyřmi rovinami ocelových táhel vždy po padesáti pro každý směr a rovinu. Vzniká tak do jisté míry tuhá stěna, která vytváří složitou hru světla, stínů a pruhledů. V celku lze říci, že na každý metr rozpětí

je jedno táhlo. Čtyři roviny táhel evokují základní modul stavby, který je čtyři metry. Tomuto modulu jsou přizpůsobeny veškeré ostatní části konstrukce i její detaily.

Materiály a barvy

Materiály, povrchová úprava a barevnost mostu jsou nedílnou součástí celkového architektonického účinku mostu. Základem je studeně bílá ocelová konstrukce oblouku. Stejnou barvu mají i ocelové konstrukce konzol, nesoucích chodníky a ocelové tyče síťového výpletu. Veškeré další části nosných i nenosných konstrukcí ve své podstatě přiznávají svůj materiál: beton, hliník, plasty a tím také svoji barvu. Osvětlovací tělesa a stožáry trolejí jsou šedé. Ocelový oblouk je podepřen opěrou a středovým pilířem, které jsou, stejně jako celá spodní stavba včetně schodišť, z monolitického železobetonu. Železobetonová je i „žebrovaná“ deska mostovky zavěšená na oblouku. Veškerý beton je ponechán v pohledovém provedení a byl vybrán v nejsvětlejším možném odstínu. Bednění, stejně jako členění prefabrikovaných částí, je pečlivě konstruováno v geometrickém řádu mostu a jeho modulovém systému. Betonové části konstrukce mají rozdílný a kontrastní povrch. Zcela hladké příčníky jsou doplněny hrubšími částmi desky i opěr skládanými z desek a prken různé šířky. V kontrastu ke světlé konstrukci mostu jsou černé vozovky. Celkovou barevnost jednotlivých ploch komunikací i jednotlivých částí konstrukce umocňuje v noci i různá barva osvětlení mostu.

[008]

Regulační plán centra Ústí nad Labem 1992-1996

kniha 1 (1999)

Regulační plán centra Ústí nad Labem byl jedním z prvních podobných dokumentů zpracovaných po revoluci u nás. Nebyl žádný jednoznačný model, jehož by se bylo možno přidržet. Územní plány z doby direktivního způsobu plánování, regulační plány z první republiky ani současné zahraniční modely nebylo možno bezvýhradně přejmout. Proto hlavní těžiště celé práce bylo v nalezení použitelného systému, zcela nové metodiky zpracování a způsobu následného použití. Bylo nutné stanovit cíl, způsob a nástroj k jeho dosažení. Proto také velmi důležitou součástí tohoto procesu byla neustálá spolupráce se zadavatelem. Jan Jehlík, šéf oddělení územního rozvoje města, poskytoval pro tento dialog neocenitelné podmínky. O způsobu uvažování snad nejlépe hovoří volná citace z průvodní zprávy: „Každé místo potřebuje pravidla, podle

kterých se jeho území utváří. Je třeba stanovit hranice řešeného území, základní strukturu zastavění a charakter veřejných prostranství, chránit historicky nebo strategicky důležité budovy, prostory nebo pozemky, které významným způsobem utvářejí obraz města.

V ostatních prostorách potom stanovit jasná pravidla, v rámci kterých je možno se pohybovat zcela svobodně. To ujasní možnosti a urychlí a usnadní investování, bez toho, aby nekontrolovaný příliv kapitálu město zcela pohltil. Výsledný elaborát se stane „zákonem utváření území“, bude obsahovat vše, co potřebuje investor jako individualita na jedné straně a město jako historická struktura a současná komunita obyvatel na straně druhé. Musí mít takovou formu, která by umožnila co nejjednodušší administrativní postupy. Přesto však, nebo právě proto, je důležité, aby byl regulační plán vždy živý dokument, který je nutno neustále doplňovat a přizpůsobovat. Proto se snažíme pojem „územní a regulační plán“ nahradit pojmem „územní a regulační plánování“. Je to postupný proces, který musí umožňovat případné změny cílů, strategií i hledisek, a přitom zaručit kontinuitu vývoje. V každém okamžiku však musí nabízet dostatečné podklady pro okamžité rozhodování. Za tímto účelem předpokládáme zřízení Regulační komise, jak je uvedeno ve vyhlášce. Faktickým výsledkem celé práce je tedy Kniha regulace, která obsahuje krycí listy jednotlivých bloků a k nim příslušné výřezy z plánu. Slouží pro okamžitou operativní potřebu v každodenní praxi. Digitální forma regulačního plánu pak umožňuje pružně reagovat na změny a doplňovat nové údaje.“

Nejprve jsme se tedy pokusili stanovit „hranice“ centra. Bombardování na konci 2. světové války a následná komunistická devastace setřely obraz bývalého města natolik, že bylo třeba se rozhodnout, zda vyhledat jeho historickou stopu a důsledně ji obnovit, nebo zda na základě znalosti historických souvislostí sestavit schéma městského centra soudobého. Již v 19. století městské centrum výrazně přesáhlo své středověké hranice a rozšířilo se směrem na sever a východ. Tady jsou nové důležité budovy, jako je divadlo, pošta, muzeum, magistrát, školy a podobně, tady jsou také nová velká náměstí. Zdálo se nám, že již není možné nazývat centrem pouze obrys města v hradbách, jejichž stopa je navíc dnes již téměř nečitelná. Určili jsme proto centru hranice nové. Dnes zatrubněnému Klíšskému potoku jsme vytyčili koryto opisující novou regulaci. Široká městská třída s vodní linkou uprostřed dvouřadé aleje se stala novou přirozenou „hradbou“. Uvnitř tohoto okruhu jsme doplnili chybějící části městské struktury, vyhledali důležité body, průhledy, osy a těžiště a s jejich pomocí sestavili geometrii celého návrhu. Centrem kompozice je sloup se sochou svatého Antonína, nejstarší dochovanou exteriérovou plastikou města, která se stala hlavním motivem celé regulace i nových úprav Mírového náměstí. Již v regulaci jsme

Soutěž 1992

dostavěním okolních bloků stanovili novou pevnou formu tohoto prostoru. Náměstí se tak vrátilo jeho ztracené měřítko a přímo v centru města vznikly nové lukrativní stavební pozemky.

Regulační plán centra Ústí nad Labem – zkušenosti z jeho využití

Jan Jehlík (Ústí nad Labem, 20. 11. 1996)

Regulační plán centra Ústí nad Labem vyšel z vítězství v urbanistické soutěži z roku 1992. Od té doby prodělal sérii změn, jedno je však dnes možno říci: vlastní obsah, kdy to, čím má město růst dále, zůstal neměnný. Tento zdánlivě banální fakt získává na ceně, uvědomíme-li si, že se jedná po více než čtyřiceti letech patrně o první veskrze současný (moderní), řádně projednaný a schválený regulační plán centra velkého města u nás. Cena práce pro mne roste i dále, to když si uvědomíme, že používám-li pojmu obsah, nemám na mysli pouze „nápad“ či takzvanou „nosnou myšlenku“, ale i to, co je u běžných plánů bezduchou fasádou – trpným nosičem informace. „Technologie“ zpracování je zde až umanutě podřízena svému úkolu – být uchopitelným a jasným jazykem. Tím prolíná vlastním obsahem práce a stává se jeho součástí. Říká totiž: „Neboj se mne, použij mne, říkám to, co vidíš a čteš.“ Vyjadřuje nejednoduchou úvahu o centru Ústí nad Labem srozumitelnou a jednoznačnou řečí. Tak jsem to pochopil já, ale co je nejdůležitější, i ti, jimž je dáno s regulačním plánem pracovat: úředníci, politici i investoři. Stejně tak při projednávání regulačního plánu (a bylo náročné) nenastal problém s jeho čitelností; každý si za chvíli osvojil klíč, s jehož pomocí lze k plánu přistoupit. Myslím, že to je mnohem důležitější moment, než se zdá na první pohled. Složitě a zbytečně odborně pojaté plány jsou reálně neprojednatelné a veškerá „participace“ tak zůstává pouze prázdným pojmem.

U celé práce je cenný v dnešní době ojedinělý přístup, který lze nazvat „liberálním“. Autoři hledají „minimum, co musí, ne maximum, co mohou“. Proto i politickou reprezentaci je regulační plán považován za nástroj mimořádné hodnoty. Stejně tak i investoři, kteří okamžitě při první návštěvě stavebního úřadu dostanou výsek z plánu spolu s „krycím listem“; považují existenci transparentních pravidel za věc v českých poměrech mimořádnou. Regulační plán centra Ústí nad Labem tak dal vzniknout dokumentu všemi stranami přijatému a přijatelnému. V tomto faktu spatřuji hodnotu plánu a myslím, že je následováníhodný pro všechna města.

[053]

Liberec, územní plán, soutěž (2. místo), 1998

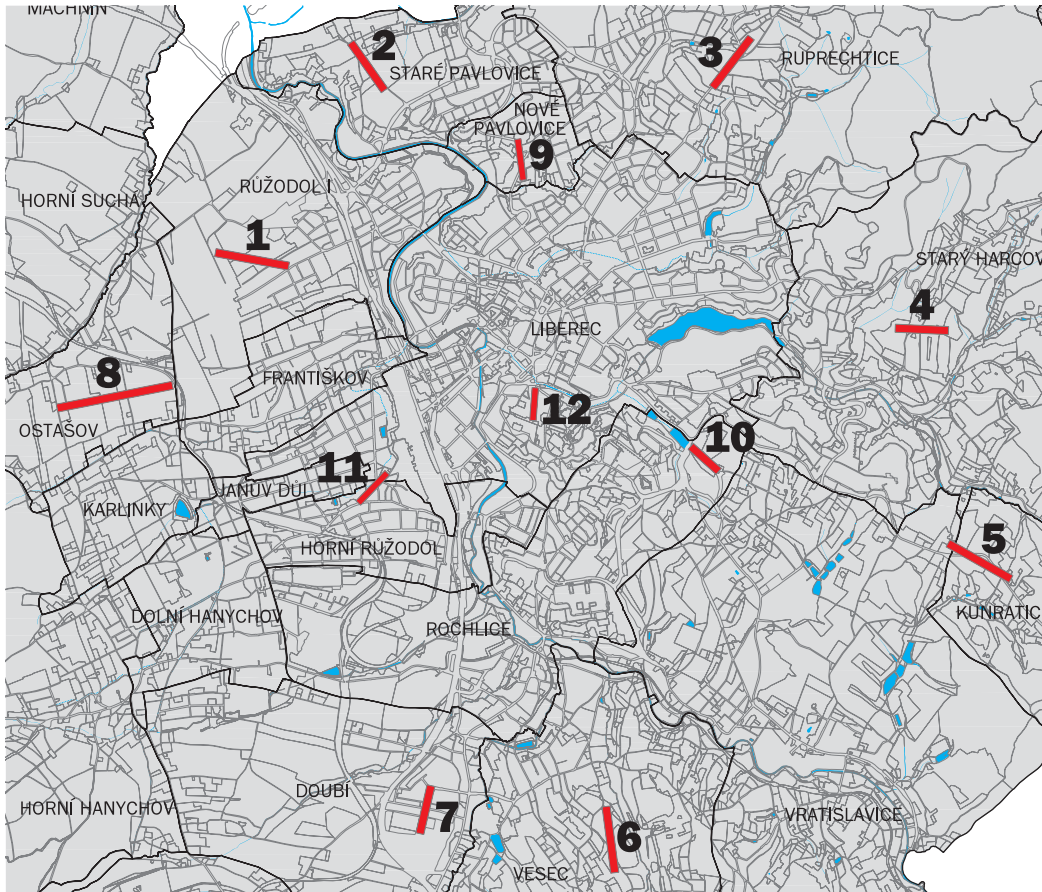
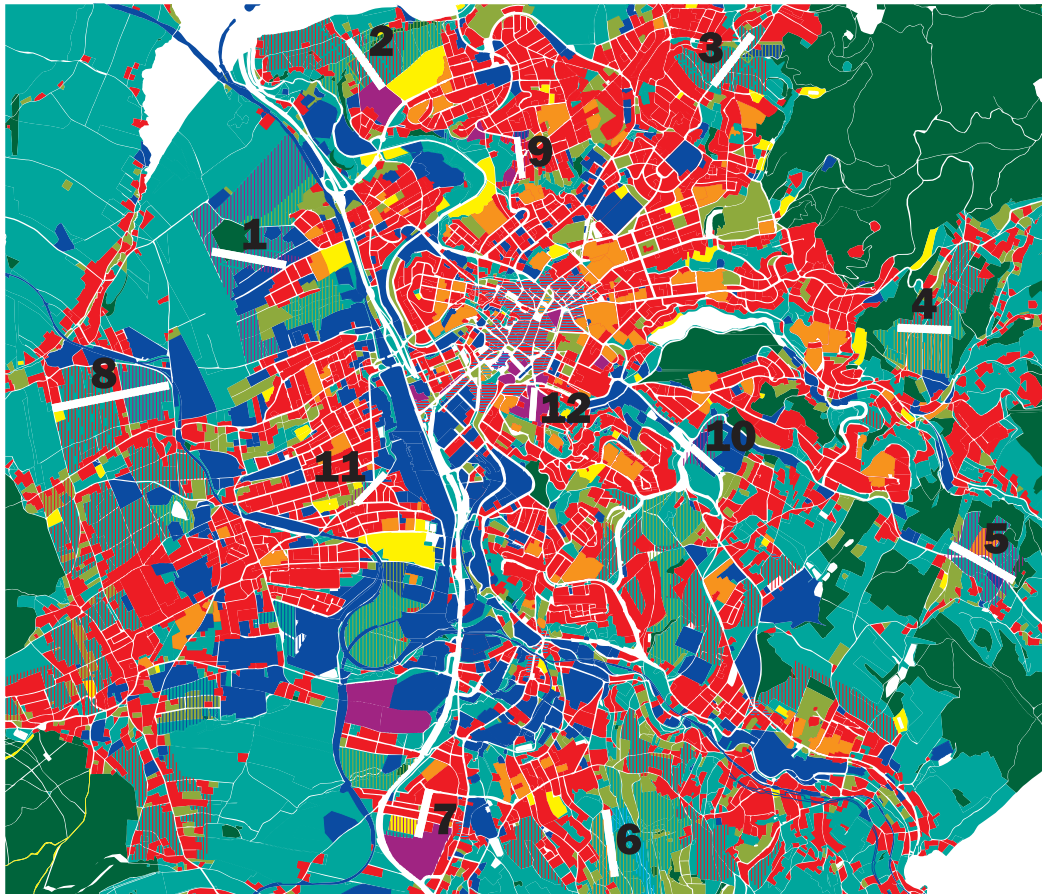
Upravený text z „knihy 2.0“ 1998

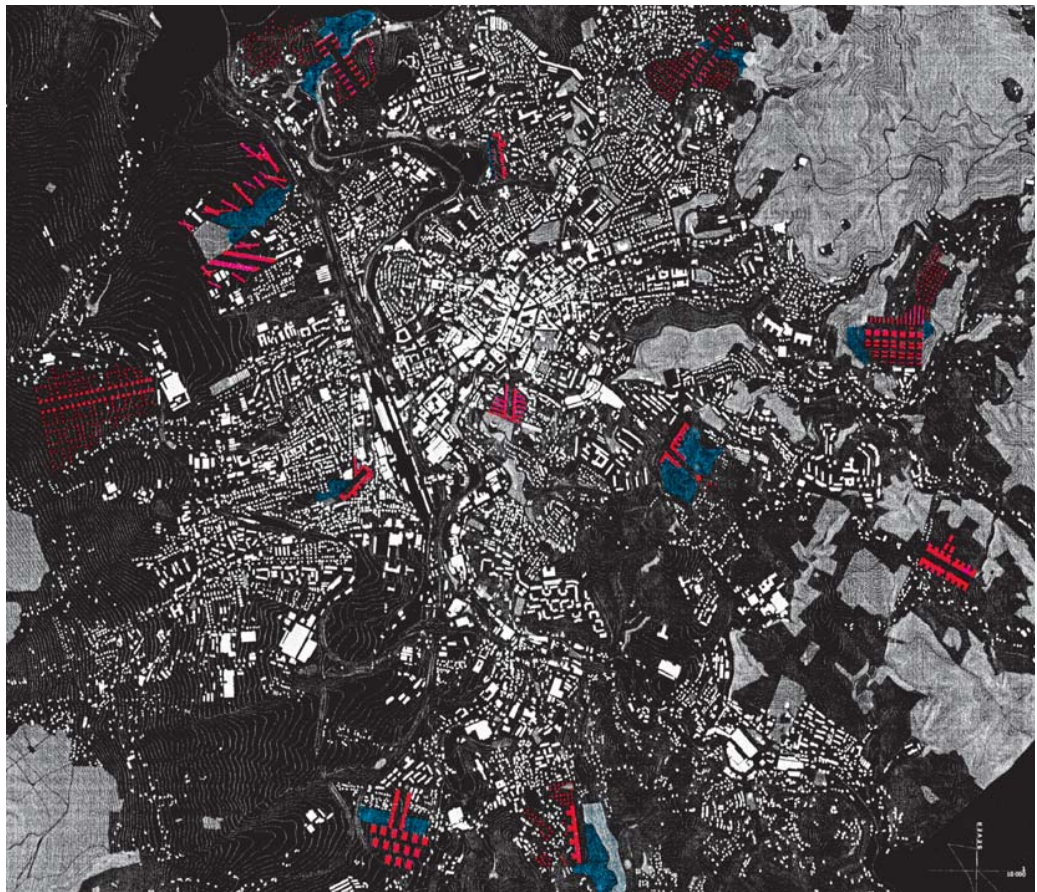
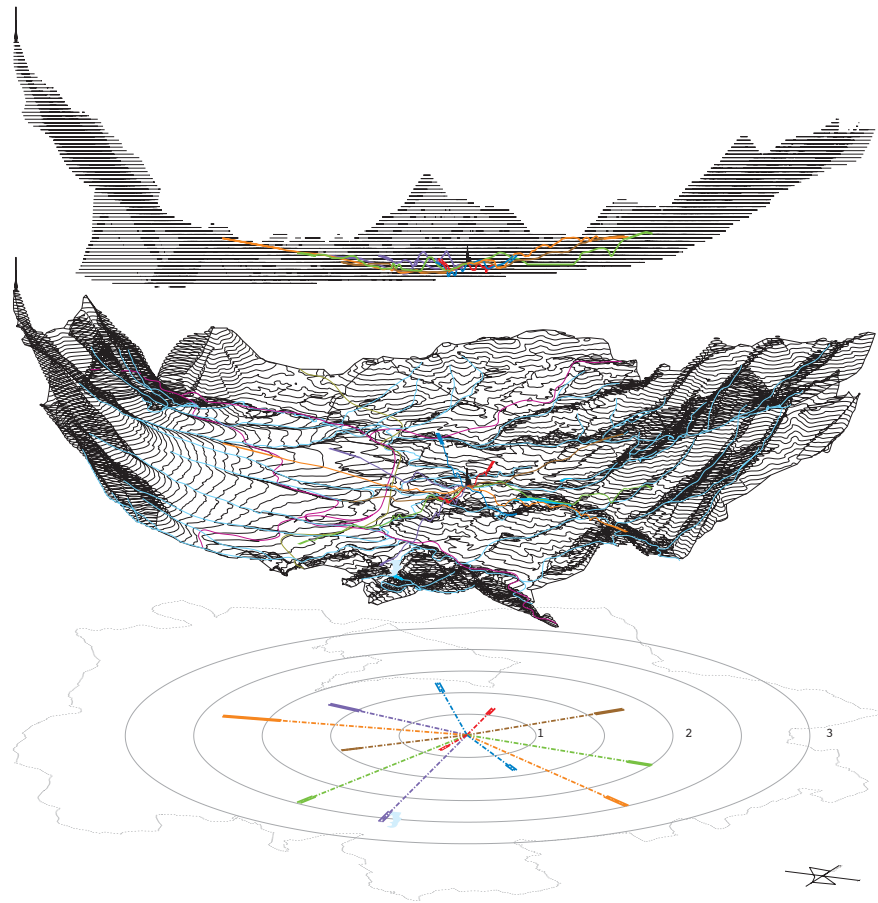
Město Liberec není možné charakterizovat jednoduchým způsobem, ani na něj nelze použít žádné schéma zaběhlé urbanistické typologie. Dramatická konfigurace okolního terénu s velkým množstvím drobných vodních toků a zarostlých strání způsobila základní prostorovou nesourodost. Ta je ovšem vyvážena mimořádnými krajinnými hodnotami, prostupujícími celým zastavěným územím. Absence hradeb, jako umělého limitu a historického fenoménu utváření kompaktního jádra, spolu s velkou ekonomickou silou některých časových údobí, způsobila zcela jedinečný a zvláštní způsob živelného rozvoje města. To vznikalo dle okamžité potřeby a k přísným regulacím docházelo jen výjimečně. Ve chvíli ekonomické expanze jako by vybuchlo a nekompromisně atakovalo krajinu v okolí.

Stejně jako plošná, i funkční nesourodost je výrazným charakteristickým rysem celého města. V těsném sousedství jsou zde továrny, kostely, supermarkety, parky, bytové i rodinné domy. Všechno žije ve zvláštní prorůstající homogenitě. I ve zdánlivě kompaktních blocích centra jsou vedle sebe vysoké výstavní domy i domy zcela banální s jedním nebo dvěma podlažími, málokterý blok je zcela uzavřen. Tato zvláštní heterogenita je natolik výrazným rysem, že by bylo zásadní chybou pokoušet se ji popřít. Naopak je nutné charakter města cítit a citlivě na něj navázat. Díky svým přírodním podmínkám je Liberec schopen zastavovat i takové pozemky, které by byly v jiných městech zcela nezastavitelné, a trasovat silnice ve sklonech jinde nepřípustných. Je to jeho další, výraznou devizou, kterou je třeba v maximální možné míře využít.

Po období, kdy jsme se pokoušeli regenerovat zdevastované a rozpadlé trosky měst a navracet je do jejich hradeb a přirozených vazeb, jsme si uvědomili, že pouhá obnova nestačí. Aby města nezůstala jen mrtvými obrazy své slavnější minulosti, je nutné kromě principů regeneračních hledat pro ně i nový směr. Výraznou myšlenku, která by ukázala cestu dalšího možného vývoje.

Liberec nikdy neměl hradby, rozrostl se příliš rychle a příliš pozdě, než aby byl schopen si ve svém centru vytvořit pevný bod, ke kterému by bylo možno se vztáhnout. Ve chvíli, kdy město získá velikost, kterou dnes Liberec má, stává se absence přehlednějšího schématu citelným handicapem. Hledali jsme tedy princip, který by příliš nezasahoval do stávajících forem města a měl dostatek vlastní síly k udržení jednotícího řádu. Ve stávajícím městě

jsme navrhli jen nejnútnejší úpravy, které by měly být posléze doplněny konkrétní regulací, a zaměřili těžiště své pozornosti k více či méně vzdálené periferii.

Základní „hvězdice“ dvanácti nových náměstí navazuje svojí nepravidelností na živelnost dřívějšího města. Jednoznačnou orientací a stále se opakující formou udržuje v nově vloženém schématu pevný řád. Sjednocující charakter těchto „sekundárních center“ je dán jejich jednotnou osovou orientací k budově radnice. Nová náměstí jsou vždy prostorově přikloněna k centru a mají shodnou šířku volného prostoru. Z osy většiny z nich je radnice přímo patrná. Není tomu tak ale všude a zde se právě objevuje plán pouze tušených vztahů. Podle sklonu a směru náměstí se bude možné orientovat, i když nebude střed města přímo vidět. Definování těchto nezastavitelných veřejných prostranství je nejdůležitějším prvkem návrhu.

Rozsah vymezených rozvojových ploch je ze současného hlediska neúměrně velký. Neodpovídá aktuálnímu zájmu investorů ani výši městského rozpočtu. Nejedná se však o konkrétní investiční záměr, ale o vytvoření podmínek pro rozumný rozvoj platný i ve vzdáleném výhledu.

Smyslem návrhu je stanovit směr a rozsah možností pro investování ve městě a nabídnout co nejširší možnost výběru. Pro konkrétní lokality je nutné zpracovat podrobné plány regulační. I jejich regulace by však měla být velmi liberální. Nová rozvojová území se dají rozdělit na dvě skupiny. Čtyři z nich jsou ve „vnitřním okruhu města“ a jsou zahrnuta mezi přestavbová území stávající struktury. Vzniklé prostory budou plnit zejména reprezentační a obchodní funkci. Druhou skupinou je „vnější okruh“, který se skládá z osmi rozvojových ploch s novou regulací. Každé z dvanácti náměstí je centrem jednoho katastrálního území.

Konkrétní charakter těchto dvanácti míst přinese čas. Z dnešního pohledu se mohou jevit přesně vymezené velké plochy ponechané ladem samoúčelné. I kdyby však byly pouze zatravněny a vedly by přes ně silnice, ukazovaly by jasný směr budoucího rozvoje a byly by připraveny pro další investování.

Až později by konkrétní investiční záměry ukázaly, má-li být náměstí vydlážděno, nebo má-li být parkem či zahradou.

Negativní obraz ukazuje vrstevnicový plán s plochami lesů a s barevným naznačením možnosti rozvojových ploch. Jednotlivá nová centra mají rozdílnou funkční náplň, a tudíž zcela logicky i rozdílnou formu regulace. Předložený systém je skutečně jen náznakem jedné z možností. Ideálním postupem a završením celého návrhu by bylo vyzvat ke konkrétním regulacím vždy jednoho významného architekta, který by dokázal vtisknout danému místu neoddiskutovatelný charakter. Koncept by tak získal na síle.

Mohlo by se zdát, že podobný návrh je ryzí utopií, ale vize je vizí právě proto, že se nezabývá jen nejbližší budoucností a neřeší jen

okamžité problémy. Protože jakkoli se tyto mohou zdát z pohledu jejich aktuálnosti obrovské a nepřekonatelné, již s malým odstupem se mnohdy ukáže jejich malichernost. Každá životaschopná koncepce musí již ve chvíli svého vzniku připustit, že její naplňování bude velmi dlouhodobé a že v průběhu tohoto procesu dozná značných změn. Proto je nutné vyabstrahovat její nosnou myšlenku tak, aby tento vývoj umožňovala. Na druhou stranu musí být její principy natolik silné a přesvědčivé, aby případné změny nenarušily a nerozmělnily její základní směr.

[157]

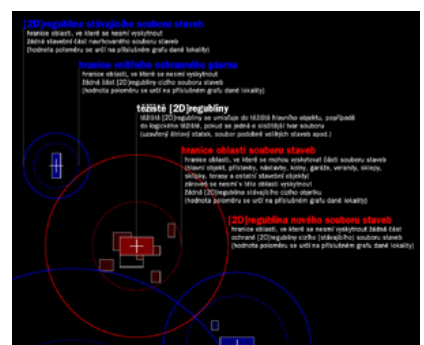
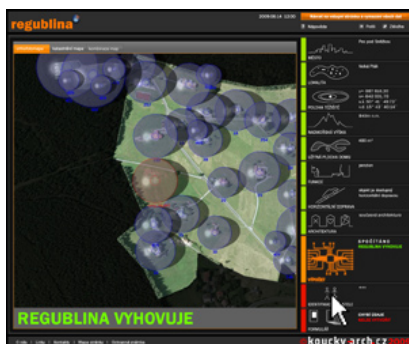
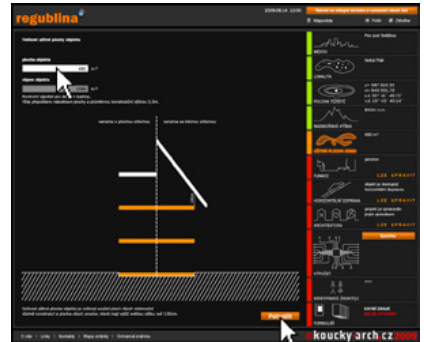
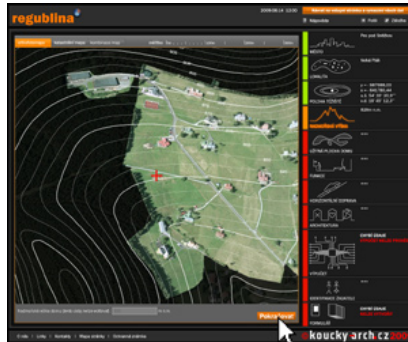
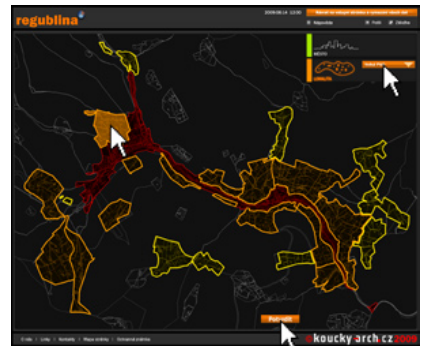
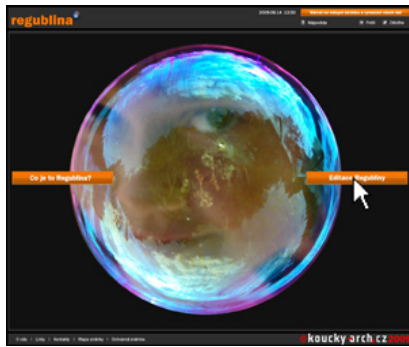
Územní plán města Pec pod Sněžkou, 2007-2010

Kniha 5: (teorie teritoria – regublina®)

Optimální hustota roztroušené zástavby v krajině byla do nedávné minulosti samočinně regulována přirozenou cestou. Dnes, kdy jsou ve většině již tyto tradiční vazby a regulativy nefunkční, dochází k nezdravému dělení pozemků a nepřirozenému zahušťování zástavby. Je proto potřeba najít nový regulační mechanismus, jak optimální strukturu zástavby nejen udržet, ale zejména rozvíjet.

Veškeré teorie urbanismu a metody územních i regulačních plánů na počátku jedenadvacátého století, tedy po zkušenosti s mnoha desetiletími důsledků Athénské charty a z ní plynoucího rozpadu urbánní struktury, se pokoušejí definovat regulaci tak, aby bylo opět dosaženo kompaktního města. To je ovšem ve své podstatě již dnes nemožné, protože mnoho dílčích předpisů, norem a zákonů je, právě pod vlivem Athénské charty, postaveno tak, že kompaktní struktura je při dodržení všech předpisů v podstatě nedosažitelná. Co ale v případě, kdy kompaktní zástavba není z jakéhokoli důvodu žádoucí? Jak vyřešit pravý opak a nedopustit nepřiměřené zahušťování? Jak to udělat, aby plán nebyl příliš popisný, příliš regulační – tedy svázaný? Jak to zařídit, aby zpracovatel plánu nebyl nucen přímo definovat jednotlivé budovy (čtverečky na mapě)? Jako součást územních plánů pro Pec pod Sněžkou a Horní Maršov jsme navrhli způsob regulace volného zastavění krkonošských lučních enkláv. Takovým liberálním, i když poměrně přísným, nástrojem (metodou) je právě „regublina“. Regulační bublina. Jedná se regulační vzorec, který v prostoru (3D) zajišťuje potřebný rozestup a vytváří přirozené teritorium pro každou stavbu.

Přirozený obraz kulturní krajiny vycházel po staletí ze vzájemné vazby domu a přilehlých pozemků, které k němu patřily. Čím větší pozemek

(hospodářství), čím větší dům a naopak, čím menší pozemek, tím byl dům menší. Jejich vzájemná vzdálenost odrážela velikost hospodářství. Obecně by se dalo říci, že rozlohu pozemku a tedy vzdálenost domů určoval počet krav. Přirozenou cestou se tak do nedávné minulosti samočinně regulovala optimální hustota zástavby v krajině.

Dnes, kdy jsou ve většině již tyto tradiční vazby nefunkční, dochází k nezdravému dělení pozemků a je proto potřeba najít nový regulační mechanismus. Zvolili jsme imaginární „silové pole“, „auru“ – „regulační bublinu“ k definování „nutného prostoru domu“ vedoucího svojí „nedotknutelností“ k zachování elegantní roztroušené zástavby volné krajiny. Vznikl počítačový program nazvaný „regublina“. Program, který je nástrojem pro poskytování služeb při stanovování regulačních podmínek v území.

Regublina, je opakovatelný nástroj, vytvořený pro regulaci volné zástavby v krajině. Vzhledem k tomu, že se jedná o způsob regulace prostorové (regulaci 3D) je možné regublinu použít pro libovolný terén, včetně terénů extrémních. Regublina slouží k prostorové regulaci těch území (lokalit), pro které není účelné, nebo je dokonce nemožné, zpracovat regulaci ve formě „klasického“ regulačního plánu. Regublina je nástroj, který umožňuje udržet, nebo nově vytvořit, základní charakter a princip volné zástavby krajiny. Její aplikaci lze zachovat obraz stávajícího volného zastavění horských plání v přiměřené vazbě na horizontální i vertikální dopravu, je však použitelná také tam, kde je potřebné roztroušenou zástavbu nově vytvořit na prázdných rozvojových územích, zejména za předpokladu různých specifických objektů stavěných v různém čase. Regublina zároveň umožňuje současné minimalizování ostatních regulačních podmínek a ve spolupráci s různými manuály a pobídkami může iniciovat vznik kvalitní současné architektury. Regublina ve výsledku zahrnuje množství místních specifik a anomálií a je vždy stanovena (modifikována) samostatně pro každou lokalitu, podléhající tomuto způsobu regulace. Regublina, jako nástroj regulace dané lokality, je určena všem uživatelům území, kteří při své činnosti v daném území postupují dle zákona 183/2006 Sb. (stavební zákon) a příslušných vyhlášek. Název a logo Regublina jsou registrovanou ochrannou známkou zapsanou v rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví v Praze pod číslem 303061.

Postup zpracování a editování regubliny

První fáze zpracování regubliny definovala princip regulace formou vymezení potřebného prostoru kolem stavby (bubliny). Tento potřebný prostor je definován jako koule o stonásobném objemu vypočítaném z celkové plochy navrhovaného objektu násobeného „objektivní výškou“. Tento objem regulační bubliny je možné nadále korigovat na základě přesně definovaných

vlastností objektu, které stanoví „koeficienty“ (objem se může zvětšovat, nebo zmenšovat například podle položení a důležitosti objektu).

Druhá fáze zpracování zahrnuje vývoj a modifikaci počítačového softwaru, který je nedílnou součástí nástroje k regulaci. Cílem je program, který umožňuje svěřením takové formy regulace plně do „rukou stroje“. Stroj, který je objektivní, přesný a nekompromisní.

Třetí fází je přístupnost „strojové“ regulace každému uživateli bez omezení, tedy na internetové stránce. Tato stránka bude obecně přístupná a každý může pracovat na svém počítači, aniž by musel navštívit „úřad“. Jednoduchou formou si tak každý ověří své záměry.

Teprve po uspokojivém výsledku, kdy záměr je „dle programu“ v území možný, může investor vstoupit do další fáze – k jednání s regulační komisí města, se sousedy a s úřady, např. se stavebním úřadem a dotčenými orgány státní správy.

Po odsouhlasení záměru regulační komisí a všemi dotčenými osobami (vlastníky pozemků), dojde k definování „dočasné“ regubliny na omezenou dobu. Po kolaudaci se regublina stává definitivní a ovlivňuje ostatní editaci programu a tím využití území.

Závěrem

Exkursem devíti projektů jsem představil své dílo. Od dřevěné boudy k přestavbě renesančních domů až k novému velkému betonovému domu. S odbočkou k čistým, i když kombinovaným konstrukcím mostů, které na rozdíl od domů nevytvářejí prostor, ale zajišťují klíčová propojení, jsme se dostali až ke stavbě měst. Od nejmenších detailů až k flexibilním koncepcím celků. Od prostoru a jeho kompozic k chytrosti a kráse konstrukcí a následně k vizi a „obrazu města“. V úvodu jsem zmínil, že každá architektonická úloha je hledáním řešení, každá zkoumá nové cesty. Za každou úlohu je její autor odpovědný. Proto jsem přesvědčený, že bychom měli tuto odpovědnost posilovat a nikoli ji rozmělnovat tím, že připustíme, že do projektování bude zasahovat čím dál víc „aktérů“, kteří ovšem tuto odpovědnost nenesou. Jsem přesvědčen, že skutečnost, že do projektování zasahuje čím dál více jedinců, bez jakékoli odpovědnosti, ale co je možná ještě horší, bez jakýchkoli znalostí problematiky, architekturu zásadním způsobem poškozuje. A to že nad tímto způsobem „participativního projektování“ ztrácí většina společnosti jakoukoli kontrolu, považuji za alarmující a pro naše města velmi škodlivé. Proto jsem přesvědčen, že máme vychovávat komplexní osobnosti architektury, které budou schopny celostních řešení, nikoli pouze úzce specializované „odborníky“, kteří nejsou schopni dávat jednotlivé myšlenky a prvky do vzájemných souvislostí a kteří nejsou schopni vyvolávat synergické efekty. Kteří, navíc, velmi často, právě díky své omezené specializaci, napadají řešení komplexní a synergická – stávají se aktivisty. Proto si, na závěr, dovoluji přetisknout upravený text dovětku mé přednášky „Současnost je vrcholem historie“, který jsem napsal na základě diskusí okolo konference Inventura urbanismu, v listopadu 2010. Tehdy jsem reagoval na tristní situaci okolo plánování našich měst a dnes, bohužel, není situace o nic lepší, spíše naopak. Citát na konci textu nám snad může být alespoň malou útěchou, že se prokazatelně nejedná o nic zcela nového...

Urbanismus jako autorské dílo

Existuje několik knih, které v průběhu zhruba posledních sta let naznačují, že města musí být především krásná a zapamatovatelná, tedy jedinečná. Knihy jako například Obraz města nebo Genius loci, ale i mnohé další popisují procesy, které vedou právě k jedinečnosti místa a tím k jeho zapamatovatelnosti, k utváření jeho „obrazu“.

Většina těchto knih vznikla jako reakce na překotný rozvoj své doby, který se autorům zdál povětšinou mechanický, příliš a pouze „funkční“ a ve výsledku ne příliš zdařilý. Většina autorů z různých dob a různých míst dochází ve svých knihách k podobnému nebo stejnému zjištění: plánování města (technicistní územní plánování po průmyslové revoluci) zabíjí postupně urbanismus, tedy tvorbu města, jeho celkovou architekturu.

Vše u nás poslední dobou začíná obecně vžitým omylem, kterým je tvrzení, že nelze určit kvalitu územního plánu, protože se jedná o objektivní multikriteriální disciplínu a že územní plánování není autorským dílem už proto, že se procesu zúčastňuje mnoho zainteresovaných stran.

Ano územní plány, zejména v českém pojetí, jsou ve své podstatě „omalovánkami“, nikoli autorským dílem. Průměrný zpracovatel (mnohdy téměř bezejmenný – např. XYZ s.r.o.) vybraný většinou na základě dumpingové ceny omaluje starý plán, případně doplní další barevné plošky podle potřeb politické, či jiné reprezentace, nechá plán projednat, upraví ho dle dalších požadavků různých orgánů a odchází. Na víc ani nemá prostředky – tím také čas ani energii. Protože nepřichází s žádnou myšlenkou, plán většinou bez povšimnutí projde. Výjimečně dojde ke sporu, a pokud ano, velmi rychle je nalezen „kompromis“ a proces pokračuje. Naše plány i města podle toho ve výsledku vypadají.

Jsem přesvědčen, že budeme-li hledat dlouhodobý obraz (image) budoucího města a jeho schopnost toho obrazu dosáhnou (imageability), budeme-li hledat autorský čin, tedy kompozici a krásu, bude okamžitě patrné, že plán má zcela jiné kvality, někdy dokonce že „nemůže být vlastně ani jinak“... Přesto, že u větších měst většinou postačuje zhruba 1‰ z ročního městského rozpočtu k získání vize, přesto, že je zřejmé, že tento kapitál vložený do území se mnohonásobně vrátí většinou dříve, než dojde k jeho celkovému naplnění a k hledání další vize, je vložení takového komunálního kapitálu do území politicky (v Čechách spíše populisticky) nemyslitelné. Bohužel si musíme uvědomit, že kvalitní a jedinečnou vizi města na další desetiletí skutečně není možné pořídit ani levně, ale většinou ani rychle. Nalezení naplnitelné vize vyžaduje svůj čas a potřebnou energii. A ani podklady rozhodně nejsou hned k dispozici.

Ideální cestou se poslední dobou jeví minimálně „dvouúrovňové plány“, sestávající z celkového obrazu – kompozice celého města v krajině a z mnoha koláží jednotlivých specifických a charakteristických území. Územní plán vlastně musí být zadáním dalších kroků k popisu jednotlivých území, magických linií a bodů. Plán definuje celkovou kompozici a směřování, členění území a vizi dalšího směřování. Další podrobnější kroky probíhají paralelně a synergicky směřují k naplnění vize. A každá jednotlivá část musí mít svého zřejmého a odpovědného autora.

Na závěr si dovolím ocitovat několik odstavců z knihy autora našim podmínkám asi nejblíže. Knihu Stavba měst podle uměleckých zásad vydal Camillo Sitte ve Vídni v roce 1889, česky však vyšla poprvé až v roce 1995. Je možná zbytečné zdůrazňovat, že jeho text je kritikou doby, jejíž výsledky dnes považujeme za vrchol městskosti, je zbytečné připomínat, že do formulování zásad Athénské charty chybělo v té době několik desetiletí a je zbytečné připomínat, že města měla v té době zhruba desetinovou rozlohu než dnes... Je možná zbytečné to připomínat, ale je dobré si to uvědomit!

„...Přání omezit plánování na co možná nejmenší míru není vlastně ničím jiným než projevem nedůvěry vůči těm, kdo za něj nesou odpovědnost. Hlavním smyslem zamítavého postoje je zabránit jim co nejvíce v činnosti. Z tohoto hlediska jsou zásady velmi příznačným dokladem poznatku, že byrokratickou cestou nelze vytvořit skutečně dobrý plán. Očekávat to by bylo stejným omylem, jako očekávat, že úřední cestou vznikne velkolepá katedrála, nádherné plátno nebo symfonie. Umělecké dílo nemohou vytvořit společně členové výboru nějakého spolku, svazu nebo úřadu, protože je to věc jednotlivce. Rovněž umělecky působivý plán města je uměleckým dílem a ne správním aktem. V tom je jádro celého problému. Dokonce i za předpokladu, že každý pracovník městského stavebního úřadu má příslušné schopnosti, znalosti, zkušenosti z ciziny a příslušnou kvalifikaci, umělecké citění a představivost potřebné pro úspěšnou tvorbu urbanistického plánu, nedokázali by stejně všichni společně v byrokratické organizaci vytvořit nic jiného, než vyprahle pedantickou věc s příchutí prachu usedajícího na úřední spisy...“

Strukturovaný životopis

doc. Ing. arch. Roman Koucký, AA ČKA (00075)

Narozen 14. 6. 1959 v Plzni

Přednášející a vedoucí ateliéru na Ústavu nauky o budovách,
FA ČVUT v Praze,

Vedoucí Kanceláře metropolitního plánu IPR Praha,

Spolumajitel a jednatel „koucky-arch.cz“ s.r.o.

GSM: +420 602 317 013

e-mail: roman.koucky@fa.cvut.cz, koucky@ipr.praha.eu,

web: www.koucky-arch.cz

Vzdělání a odborná kvalifikace

2005 Obhajoba habilitační práce „elementární.urbanismus“ a jmenování
docentem pro obor architektura

1993 Autorizovaným architektem ČKA (00075)

1985 FA ČVUT (diplom u Věkoslava H Pardyla)

1979 Střední průmyslová škola stavební v Plzni

1977 Vyučen truhlářem v Plzni

Praxe odborná

2017-dosud Vedoucí Kanceláře Metropolitního plánu IPR Praha

2014-2016 Ředitel sekce Plánování města IPR Praha

2012-2014 Vedoucí kanceláře Metropolitního plánu na ÚRM hl. m. Prahy

1998-dosud architektonická kancelář (dnes „koucky-arch.cz“) transformována
na s.r.o. (spolu s Šárkou Malou)

1990-1998 soukromá projekční praxe ve vlastní kanceláři

1986-1989 spolupráce s Martinem Rajnišem

1980-1990 Projektový ústav výstavby hl. m. Prahy (atelier Ivo Obersteina,
skupina Martina Kotíka)

Praxe pedagogická

2012-dosud FA ČVUT Ústav nauky o budovách (vedoucí Michal Kohout),
vedoucí ateliéru a přednášející

2010-2012 FA ČVUT vedoucí Ústavu nauky o budovách, vedoucí ateliéru a
přednášející

2006-2010 FA ČVUT vedoucí Samostatného ateliéru na úrovni ústavu

1998-2006 FA ČVUT Ústav navrhování (vedoucí Ladislav Lábus),
vedoucí ateliéru

1996 lektorem na 4. Letní škole architektury v Liberci

1990-1991 asistent u prof. Emila Přikryla na Škole architektury AVU v Praze

1989 tajemníkem a studentem Zlaté školy architektury (třída Emila Přikryla)

Ocenění

Je držitelem dvou Grand Prix Obce architektů (1994 a 2000) a dalších asi deseti ocenění v jednotlivých kategoriích. Získal několik regionálních ocenění Stavba roku. Jeho práce byly dvakrát nominovány do soutěže o cenu Mies van der Rohe v Barceloně. V letech 1999 a 2015 získal Cenu Evropské asociace ocelových konstrukcí a postupně několik dalších ocenění v oboru mostů. Ve čtenářské anketě časopisu Structural Engineering International 2000 byl Mariánský most v Ústí nad Labem zařazen mezi deset nejzajímavějších staveb světa za posledních deset let. V roce 2003 získal, jako první, výroční „cenu archiwebu“ Za přínos pro soudobou Českou architekturu.

Významné práce a soutěže

Samostatně nebo se svými spolupracovníky zpracoval více než 222 projektů různého charakteru (interiéry, domy, náměstí, města, mosty...), z nichž asi čtvrtina byla realizována. Významnou část práce zaujímají práce komunálního charakteru. V průběhu posledního čtvrtstoletí pracoval pro čtyři desítky různých měst.

Výzkumná a vědecká činnost

Výzkumem v architektuře se zabývá posledních 25 let, zejména na poli památkové péče, urbanismu a vztahu architektury a stavby mostů. Veškerý výzkum je vložen v jeho stěžejních projektech, realizacích a knihách. Je školitelem doktorandského studia na FA ČVUT. V současné době vede tři studenty s obhájenou studií.

Výstavy a konference

Práce kanceláře „koucky-arch.cz“ byly vystaveny na mnoha českých i zahraničních výstavách. Průběžně vystupuje několikrát ročně na českých i zahraničních konferencích.

Další aktivity

2013-2016 Člen Gremiální rady IPR Praha

2001-2010, 2014 člen Akademického senátu FA ČVUT

1996-1997 člen Dozorčí rady ČKA

1992-dosud Spolumajitel a člen redakční rady vydavatelství a nakladatelství „zlatý řez“ (Vydavatelství a nakladatelství pro časopis a knihy o architektuře a umění „zlatý řez“ je v současnosti jediným recenzovaným časopisem výhradně pro současnou architekturu a urbanismus v České republice).

1990-dosud byl členem mnoha porot architektonických soutěží, z poslední doby nejvýznamnější: Kašny na náměstí v Plzni, Ostrov Štvanice.

Seznam knih

2014 kniha: „Metropolitní plán, koncept odůvodnění“ (širší kolektiv IPR /SPM / KMP sestavená pod vedením RK)

2010 kniha 5: „regublina®“ (zatím nevydáno, spolupráce Libor Kábrt)

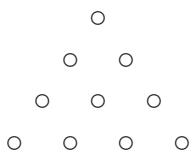
2009 kniha-časová osa „Domy pod Sněžkou“ (Pavel Klimeš a Roman Koucký)

2008 kniha 6: „úřad kreátora“ (Roman Koucký, spolupráce Šárka malá a další)

2006 knihy: 2.0: „elementární.urbanismus“ a 2.1: „(CZ)4“ (kolektiv autorů – studentské práce)

2004 kniha: „koucký-arch.cz/3“ (spolupráce Šárka Malá a kolektiv kanceláře)

2000 monografie: „Roman Koucký architektonická kancelář – kniha 1“ (spolupráce Šárka Malá a kolektiv kanceláře)

X